

لوغەت نامەى ئەحمەدى

وئەندەدار

دانراوى:

شىخ مەعروفى ئۆدى
خوای لى رازى بى

راست كۆندەو و وئەندەدار كۆندى
بە تىكۆشانى
عبدالرحىمى مەحمۇدى

مەنتدى اقرا الثقافى

www.iqra-ahlamontada.com

بۆدابه‌زاندنی چۆرمها کتیب: سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پەڕەي دانلود کتایبهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

لوغەت نامەى ئەحمەدى

وینەدار

دانراوى:

شىخ مەرۇوفى نۇدى

خوای لی رازی بی

راست کردنه وه وینەدار کردنی

به تیکۆشانی

عبدالرحیمی مەحمودی

نودی، معروف.	
لوغەت نامە ی ئەحمەدی وینەدار / دانراوی معروفی نودی: راست کردنهوه	
وینەدار کردنی به تیکوشانی عبدالرحیمی مهحمودی . - سەندج: انتشارات	
کردستان. ۱۳۷۹	
۵۱ ص. مصور.	
۱۰۰۰۰	
فهرستویسی بر اساس اطلاعات فیپا.	
چاپ دوم.	
۱. زبان عربی -- واژه‌نامه‌ها -- کردی. الف. محموی، عبدالرحیم، ۱۳۳۴ - ب.	
عنوان.	
ک ۷۳ / ۴۹۲	PJ ۶۶۴۵/ک ۴۹
۱۳۷۹	
کتابخانه ملی ایران	۴۰۳۵ - ۷۹ م

انتشارات کردستان

سەنە - پاساژێ عەیززەتیی - تەلەفۆن - ۲۲۶ ۵۳۸۲

لوغەت نامە ی ئەحمەدی

✓ ناوی کتێب (نام کتاب):	لوغەت نامە ی ئەحمەدی
✓ دانراوی (تألیف):	شیخ معروف نودەیی
✓ کەڕەنێ چاپ (نوبت چاپ):	نزیەم (نهم): ۱۳۹۱
✓ ژمارە ی چاپ کراو (تیواژ):	۵۰۰۰ (هەزرگ) جلد
✓ ژمارە ی لاپەرەو تەواوە (تعداد صفحه و قطع):	۷۲ صفحە ی رقعی
✓ بلاوکەرەو (ناشر):	بلاوکردنهوه ی کوردستان (انتشارات کردستان)

نرخ: شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۵۴۶-۶۶-۰	
ISBN: 978 - 964 - 6546 - 66 - 0	۳۰۰۰ تەمەنە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

<p>بنام خدای حسی لا یموت الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ مَا وَقَب صلوات و سلام بی حد و حساب و بعد بدان چنین میگوید: قَدْ خَفَّ اللَّهُ بِأَطْلَافِهِ در این رساله به کردی زبان تا که فرزندان احمد بی تقب لِهَذَا «نا و م نا» احمدیه بدو باب کتاب می شود کمال زیر هر اسمی می کنم تحریر در باب افعال میان همه زیر هر فعلی می کنم تفریر رَبِّ وَلِيْلَتْنِي وَخَذَيْتَنِي</p>	<p>پروردگار مُلک و ملکوت هَذَانَا إِلَىٰ لِسَانِ الْعَرَبِ بر محمد باد هم و آل و اصحاب معروف بن مصطفی بن احمد وَ أَبَوَيْهِ كَأَسْلَابِهِ کنم زبان عرب را بیان شود دانای لغات عرب وَاللَّهُ أَزْجُو إِضْلَاحِ النَّبِيِّ یک باب اسماء یک باب افعال جمعش یک بود یا دو یا کثیر فعل ماضی را کنم ترجمه مضارع و مصدر کم بی یا کثیر وَأَنْفَعُ بِهَا الطَّالِبَ الْمُتَبَدِّي</p>
--	---

الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي تَرْجَمَةِ الْأَسْمَاءِ

به شی یه که م له وه دگیرانی ناوه کان دا

(رَأْس): سهره. (عَيْن): چاوه

(بَدَن): قَالِب^(۱) (إِسْم): ناوه

(أَنْف): لووتسه (خَاجِب): برو

(فَخِذ): رانسه. (رُكْبَة): ئه ژنو

(جَنَبَيْنِ وَجَبْهَة): ته ویله

(مَكْرُو كَيْدُو حِيلَة): فیله

(ظَهْر): پشسته. (كَتِف): شانه

(شَفَقَة): لیوه^(۲) (سِن): ددانه

(بَطْن): سکه. (صَدْر): سینگه^(۳)

(عَكُوب): کهنگر^(۴) (تَفْخَاع): پوونگه

۲- لچ، شفتین: دوو لیو

۱- نه دنام، لاشه

۳- سینه

۴- گیاهی که دیرکاو یه له سهره تایی بهاردا سهوز شه بی، بهر له وه دیرک بکا به کالی و به کولای مه خوریت دیرکه که یشی ته که نن بو ئازهل و حه یوان.

(سَاعِد): باسکه ^(۱) (عَضُد): قو له ^(۲)

(قَرْنَاء): شاخدار. (جَمَاء) کو له ^(۳)

(مَتِين): قايم ^(۴) (مَثَن): پشته

(لَبَن): شيره. (لَبَن): خسته ^(۵)

(شَفَر): موه. (قُطْن): لوكه

(عَدَس): نيسكه (حِصَص): نو كه

(ظِفَر): نينوك ^(۶) (مِنْخَاة): بيله

(صُافِي): سافه ^(۷) (كَدِر) ليله

(شَارِب): سميل. (لَحِيَة): ريشه

(جَزَح): برينه. (وَجَع) ئيشه

(بَاع و ذِرَاع و يَد): دهسته

(سَرِيح): چه سپان ^(۸) (بَطِيء): سسته

(نَاصِيَة): چيه؟ پيشي سهره ^(۹)

(إِبِل): وشتر. (حِمَار): كه ره

۱- نيوان مه چه ك و نه نيشك. ۲- نيوان نه نيشك و شان

۳- بي شاخ ۴- مه حكه م، پته و

۵- خشتي كال، آجر: به خشتيك نه لين سور كرايته وه

۶- ناخوون ۷- تاوي روشن

۸- توند پره و. ۹- به سه ري ئينسان

(أَضْبَع): نهنگوشت^(۱) (قَدَم پئی‌یه
 (ذَكْر): نیتیره. (أُنْثَى) می‌یه
 (رِجْل): پئی‌یه. (كِرْع): جوموزگه^(۲)
 (ذَنْب و سَيْد و سِرْخَان): گورگه
 (أُذُن): گوی‌یه. (مِرْفَق)، نه‌نیشکه
 (دَبَك): کله‌شیره. (دُجَاج): مریشکه
 (وَجْه): روه. (كَاهِل): نیوشانه
 (لَحْم): گوشته. (عَظْم): ئیسقانه
 (إِنِط): بن‌ه‌نگل^(۳) (جَنْب): ته‌نشته
 (قَاع): جینگه‌ی نه‌رمان و ده‌شته
 (رِيَّة): سی‌یه. (أَمْغَاء) ریخ‌وله‌یه
 (تَجَل و وَلَد): چی؟ رۆله‌یه^(۴)
 (صُلْب): پشته (مِنْكَب): شانه
 (نَضْل): سهره‌رم ه‌م په‌یکانه^(۵)

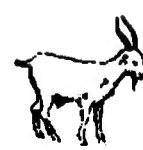

۱- نه‌نگوس، په‌نجه، قامک.

۲- مه‌چه‌ک

۳- بن‌باخه‌ل.

۴- مندال

۵- سهره‌رم: یانی سهره‌نیزه، په‌یکان: تیر.

				
حاجب	أنف	يدن	عين	رأس
				
كف	ظهر	جبين جبهة	ركبة	فيخذ
				
نعتا	صَدْر	بطن	سَنَ	شفة
				
جَمَأ	قَرْنَاء	عَصَد	سَاعَد	لِين

				
حمص	عَدَس	قطن	شعر	
				
(بَاع، زَرَاع، رِيد)	لَحِيه	بِشَارِب	مِخَاة	ظَفَر
				
ذَكَر	قَدَم	اَصْبَع	حَمَار	اَيْل
				
أُذُن	(ذَنْب و سِيد و سِرْحَان)	كُوع	رَجُل	اَنثَى

(رَكِيَّة): چيه؟ ئىسمى بىرە^(۱)
(هَضْر، هَيْضَر، هَيْضَار): شىرە
(نَضْل): ھەم ئىسمى شمشىرە^(۲)
(وَجْنَة): كۈلمە. (نَبْلَة): تىرە
(عَقَب): پاژنە. (عِرْق): رەگە
(عَصَب) پەيە^(۳) (كِرْش): ورگە^(۴)
(خَلْق، خَلْقُوم، بَلْقُوم): گەرو
(خُوت): ماسىيە (عَلَق): زەرو
(كَغَب): قاپە. (لُفَة) پووكە
(عَرُوس): زاوايە، ھەم بووكە
(وَكْرُو عُش): ئىسمى ھىلانە
(أَسَد): شىرە. (عَرِين): لائە^(۵)
(كُلِيَة): چيه؟ گورچە ويلە
(أَلْحَيْن): چيه؟ دوشە ويلە^(۶)

۱-بىرى ئلو (چاھ آب)

۲-يائى ھەر وە کو چۆن نَضْل: بەسەرە نىزە و بە تىر ئەلەن ھەروەھا ناوہ بۆ

شمشیریش ۳-پەي: وورده رەگى سېي لە ئەندام دا

۴-كِرْش: ئەشەقەمەي جەيوان ۵-لەلانى وىچ و گورگ.

۶-ئەو دوو ئېسقانە كەد دانى خوارو ژوورى لەسەر ئەروى.

(كَف) : له پى ده سته. (خَد) كولمه
 (اَكْحَل) : چاوه ره شی بی سورمه
 (طَلَعَت)، (مُحَيًّا) : روخناره
 (نَهْر) : روبار^(۱) (شَط) : که ناره^(۲)
 (عُنُق) : نه ستو^(۳) (عَارِض) : روه
 (بَيْضَة) : هیلکه. (فَرْخ) : بیتجوه^(۴)
 (ذَنَب) : کلهکه. (عُزْف) : یاله
 (جُنَاح) : گوناح. (جَنَاح) : باله
 (عُزْفَة) : لویچه^(۵) (مُدّ) ، مسته^(۶)
 (زِرَاع) : گدزه. (شَبِیر) : بسته^(۷)
 (کَبِد) : جدرگه. (طَخَال) : سپله
 (قَلْب و فَوَاد و ضَمِير) : دله
 (دُفْن) : روڼه. (شَخْم) : پینوه^(۸)
 (تُرَاب) : گله (رَفَل) لینه^(۹)

۱- چه، پوځانه. ۲- که ناری دریا.

۳- گهردهن

۴- فرخ: بچکهای پهلوهرو بالنده که تازه له هیلکه هاتیتته دهره وه.

۵- لامشت ۶- مشت (۷۵۰ گرهه)

۷- بونگوس ۸- پی، چهوری هه یوان.

۹- لم

(رِبْق و بُصَاق و رُضَاب) : تَفَه
 (زَبَد) : كَهَرَه. (زَبَد) : كَهَفَه
 (لِسَان) : زَوِيَان. (قَم) : دَهَمَه
 (نُخَامَة) : ئِيسْمِي بِه لَغَمَه
 (شَاب) : جَوَانَه. (هَرِم) : پِيرَه
 (قَوْس) : كَهَوَانَه. (سَهْم) : تِيرَه
 (مُخَاط) : چَلَمَه. (لُغَاب) : لِيَكَه
 (لُقْمَة) : پاروو^(۱) (لُبَنَة) : تِيَكَه
 (أَخْمَص) : پاژنَه. (هَامَة) : سَدَرَه
 (إِمْش) : بِسَرُو (تَعَال) : وَهَرَه
 (تَغَر) : دَدَانِي پِيَشِينَه
 (بُغْضُ و ضِغْنُ و شَخْنَاء) : قِينَه
 (قَوَام) : قَهَدَه. (شُرَّة) : نَاوَكَه
 (أَم) : ئِيسْمِي دَايَكَه. (أَب) : بَاوَكَه
 (رَقَبَة) : عَهَبْدُو هَم گَه رَدَنَه
 (حَايَا) : ژِيَانَه. (مَوْت) : مَرَدَنَه

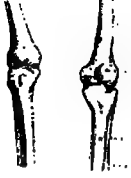
۱- پاروو: هُو ته ندازه خوارده مَه نيه كه يه كَجَار قووت بدرئ تِيَكَه له پاروو
 گَه وَرَه تَرَه.

(عِذَار): زولفه. (ساق) چی؟ ساقه
 (دَقَن): چه ناکه (فَخ): فاقه
 (صَلَاة): نویره. (أَذَان): بانگه
 (سَنَة): ساله. (شَهْر): مانگه
 (نَهَار): روزه. (لَيْل): شهوه
 (نَوْم): نووستنه (رُؤْيَا): خهوه^(۱)
 (نَجْم و کَوْکَب): تهستیرهیه
 (رَغِيف): چیه؟ کولتیرهیه
 (شَمْس): روزه. (قَمَر): مانگه
 (دِرْهَم): درهم^(۲) (دَانِق): دانگه
 (أُرْز): برنج. (شَلْب): جه لتوکه
 (ثَقِيل): گران. (خَفِيف): سووکه
 (حَب): دانهیه. (قُمح و حِنْطَة): گهنم
 (صَقِيع): سینهوار^(۳) (نَدَا): شهونم

۱- نَوْم یانی: خهوتن. رُؤْيَا یانی: خهوینین

۲- پاره‌ی قه‌دیم، زیو

۳- شتیکی سیپه وه کو به‌فر له پاییزدا که‌هوا سارد ته‌کات به‌شه‌وا ته‌که‌ویته‌سه‌ر زه‌وی. که‌می هه‌وا گهرمی کرد نامینی، له‌زمانی هه‌ورامیدا پی ته‌لین ئالشته.

				
عظم	وجه	دجاج	ديك	مرفق
				
نصل	(نجل، ولد)	امعاء	رئة	ابط
				
عرق	عقب	نبلة	وجنة	(فيضر، فيضر، فيصار)
				
علق	حوت		نصل	عصب

				
أَسَد	(وَكْر، عَشْر)	عَرُوس	لَه	كَعْب
				
اَكْحَر	خَد	كَف	كَلِيَة	عَرِين
				
عَرَف	ذَنْب	فَرَح	بَيْضَة	عَنْق
				
قَوْس	فَم	(قَلْب، فَوَاد، نَمِير)	طَحَال	جَنَاح

(مَرَارَة): ئىسمى زراوه^(۱)
 (عَصْفِ مَأْكُول): كای خوراوه
 (جَمُوز): گوزنه. ئۆز: چوالديه^(۲)
 (مُخُول): طيفلى يەك سالدیه
 (بُزاق): تغه. (خِرْس): خرى يە
 (دِرْع و ذَرْد): چى؟ زرى يە
 (أَغْمَى): كسوزه. (أَصَم): كهره
 (مَعَز): بوزنه. (تَفْجَة): مەرە
 (ذَهَب): زىرە. (فِضَّة): زىوہ
 (جَبَل): كىوہ. (وَادِي): شىوہ
 (تَيْس): تگە يە. (كَنْش): بەرانە
 (صَغَب): سەختە. (سَهْل): ئاسانە
 (أَبْيَض): سېى. أَسْوَد: رەشە
 (أَزْرَق): شىينە^(۳) (نَصِيب): بەشە
 (أَضْفَر): زەررە. (أَخْمَر): سوورە
 (قَرِيب): نىزىك. (بَعِيد): دوورە

۱- تالە، كىسە يەكى سەوزە ئاويكى تالى تياپە لكاوہ بە جگەرى گيان لە بەرانەوہ.

۲- كەوہ، رەنگى ئاسمانى

۳- ددانى كاكيە

(أَخْوَى) : ره شه^(۱) (أَخْضَر) : سه وزه
 (خَالِك) : ره شه^(۲) (طَخَلَب) : قه وزه
 (شَجَر) : دره خت. (حَجَر) : به رده
 (دَوَاء) : ده رمان. (دَاء) : ده رده
 (خَفَّ) چی؟ مه سحه^(۳) (مِدَّاس) : سوله^(۴)
 (غَامِر) : ئاوا. (غَامِر) : چوله
 (شَاة) : بز و مده ره (جَذَعَ) : شه که
 (شَكَ وَ رَب وَ مِرْزِيَّة) : شه که
 (نَغْل وَ خِذَاء) : ئیسمی که وشه
 بَلَى (بَنَفْسَج) : وه نه وشه
 (نَزِجِس) : نیرگسه. (أَدِم) : چه رمه^(۵)
 (زَهْرَة) : گلؤک^(۶) (حَيَاء) : شه رمه
 (عُشْب) : گیایه. (حَشِيش) : پووشه
 (حَيَّة) : ماره. (فَارَة) : مووشه

-
- ۱- ره شیکي مه یله و سه وزه
 ۲- ته واو ره ش
 ۳- خُف: جوړه که وشیکه له چهرم دروست کړاوه نو یوڅوین شه توانی بیکاته
 پئی له باتی شورینی پئی مه سحی بکات یو ماوه ی په ک شه وو پوژ.
 ۴- سه ر پئی یی.
 ۵- پو سنی گاو چه یوانی دیکه که خو شه کرابی.
 ۶- خونه چی دره خت و گیاه.

(خَرُوف): بِلَى: به رخی نیره
 (خَرُوفَة): مَنِيَه. (ضِرْغَام) شیره
 (حَمَل): یا شه که؛ یا به رخی
 (بَسِيع: مُامِدَه. (سِفَر) نرخی
 (طاهر): پاکه. (نَجِس): پیسه
 (حَبْل و رَسَن): چی؟ گورسه
 (طالِح): خراب. (ضالِح): چاکه
 (تَزْوَة): ده ولدت ^(۱) (ثَرِي): خاکه ^(۲)
 (كِبْرِيَة): گزگرده. ^(۳) (جَص): گه چه
 (قَمَل): نه سپی ^(۴) (بُرْغُوث): کینچه
 (مِرْزَاة و سَجَنَجَل): ناوینه
 (مِفْل و شِبَه و نَظِير): وینه ^(۵)
 (رَبُوَة و تَلَّة): ته پزله که یه
 (أَسْطُوَانَة): کوله که یه
 (حَرْب و وَغَى و هَيْجَاء): شهره
 (يَا بَس): وشکه. (رَطَب): تهره

۲- گز، گلکز.

۴- سپی.

۱- سامان و دارایی.

۳- شقارته

۵- هاوولف و هاوتا.

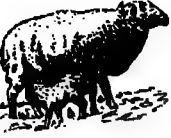

(ذَبَاب): میښه. (نَخل): ښنگه
 (أَفْيُون): ترناکه. ^(۱) (بنج): ښنگه ^(۲)
 (کثیب): چس؟ ته پولکه ی لیوه ^(۳)
 (نُضَار): نالتون. (أَلَجِن): زیوه
 (عَسَجَد): جسه وهدره ^(۴)، هدم زیره
 (طَرَس): کاغذه. (سَطَر): دیره
 (دَيَجُور و دَاجی): شهوی تاریکه
 (عَلِيط): شه ستوره. (دَقِيق): باریکه
 (أَغُوج): خواره ^(۵) (قَوِیم): راسته
 (رَوْب و زَائِب و خَائِر): ماسته
 (رَدِي): خراب. (جَيِّد): چاکه
 (خَبِیث): پیسه. (نَظِيف): پاکه
 (أَطْرُوش): کدره. (ضَرِير): کویره
 (عَزْزَان): برسی (شَبْغَان): تیره

۱- شیره به که له گیای خه شخاش ته گیرئ، له دوکتوری دا زور که لکی لی وهر ته گیرئ.

۲- گهر دیکه له گه لای (شاهدانه) ته گیرئ، وه ک تووتن ته کرته سهرقلیان و ته کیشری وه پینشی ته لین (حشیش). ۳- کوځاو ته پئی لم و ماسه.

۴- زهر و گه وهدر وه کو: یاقوت و مرواری
 ۵- لارو ویز، چوت

				
رقبة	فم	هامة	اخمفـ	سهم
				
(نجم، كوكب)	فنج	ذفن	ساق	عذار
				
لوز	ارز	مرارة	قمر	شمس
				
معز	(درع، زرد)	ضبرس	محول	(قمع حنطة)

				
مداس	شجر	كش	تيس	نعجة
				
زهر	نوجس	بنفسج	نعل، حذاء	جذع
				
(حبل، وشن)	ضرغام	خروف	فارة	حية
				
اسطوانة	(ربوة وتلة)	برغوث	قمل	كبريت

(بَخَرُوا دَأْمَاءَ وَيَمٍّ) ده‌ریایه
 (أَخْت): ئیمسی خوشک. (أَخ): برایه
 (شَحِيحٌ وَ لَيْثٌ وَ بَخِيلٌ): رژده^(۱)
 (بَشَارَةٌ وَ بُشْرَى): موژده
 (فُلْکٌ وَ سَفِينَةٌ): که‌شتیه
 (ذِبْحٌ وَ ذَبِيحَةٌ): کوشتی‌یه^(۲)
 (سُلَمٌ): په‌یژه^(۳) (سَرِيرٌ): ته‌خته
 (جَدٌّ): بززرگی. (رِزْقٌ): به‌خته
 (جَدٌّ): هم‌باپیره. (جَدَّةٌ): نه‌نکه
 (ذَقِيقٌ): ئارده. (رَقِيقٌ): ته‌نکه^(۴)
 (رَمَسٌ وَ قَبْرٌ وَ جَدَثٌ): گوره
 (عُقَابٌ): هه‌لۆ. (دُرَّاجٌ): پوره^(۵)
 (شَبٌّ): چی؟ زاخه^(۶) (عَقَصٌ): مازوو^(۷)
 (أَذْهَمٌ): ره‌شه. (أَبْلَقٌ): بازوو^(۸)

۱- مال‌خوشه‌ویست؛ چروک. ۲- حیوانی ئاماده‌کراینی بۆ سه‌ر برین.

۳- په‌ینجه؛ په‌له‌کان

۴- نه‌رم و ناسک، رقیق‌القلب یانی: دل‌ناسک.

۵- بالنده‌یه‌که‌توزیک‌له‌که‌وگه‌وره‌تره

۶- خۆ‌یه‌کی‌مه‌عه‌ده‌نی‌یه، سپی و ره‌ش و شینی هه‌یه‌له‌پزشکی‌دا‌که‌لکی‌لی
 وه‌ره‌ته‌گرن.

(لَبِثٌ وَحَنِدِرٌ ضِرْغَامٌ): شیر
 (بَغْلٌ): شه و هدر. (فَخْلٌ): نیر
 (بَازِيٌّ): بازه. (بَاشِقٌ): واشه
 (طَخَنٌ): تارده (رَحِيٌّ): تاشه
 (نَزْرُو يَسِيرٌ، قَلِيلٌ): گدمه
 (كَثِيرٌ): زوره. (جَمِيعٌ): همه
 (بِسَاطٍ): بهره. (لِحَافٌ): لیه
 (فِرْضَادٌ): توه. (تُقَاحٌ): سیفه
 (طَبَنٌ وَ وَحَلٌ): بلی: قوره
 (عَثْرٌ): بزنده. (ضَانٌ): مدره
 (حَطَبٌ): هیزم. (خَشَبٌ): داره^(۹)
 (عَقْرَبٌ): دوویشک. (تُغْبَانٌ): ماره
 (لَثْمٌ، قُبْلَةٌ، تَقْبِيلٌ): ماچه
 (حَدِيدٌ): تاسن. (مِجْرَفٌ): پاچه
 (أَضَلٌ): گدوره. (فَرْعٌ): بچووک
 (مَلِكٌ): پاشا. (جَمْعِيٌّ (مُلُوكٌ)

۷- بهری دارمازو که بۆکاری چهرم خوش کردن به کاری نه بهن.

۸- خهت خهتی، رهش و سبی.

۹- دارو چپو به تیکرای.

(مِفْعُول): زهنگهن^(۱) (مِنْجَل): داسه
 (جُفْتَة): کِیلانہ ههم کاسه^(۲)
 (نُبْغاس و سِنَة): وه نه وه
 (أَشْهَب): سپی. (أَشْمَط): بۆزه
 (عَتِيق): کوْنه. (جَدید): تازه
 (غَنَج و دَلال و دَل): نازه^(۳)
 (هَلال): مانگی یهک شه وه یه
 (حَفید و خافِد): نه وه یه^(۴)
 (بَذر): مانگی شه وی چاره
 (وَرْدو شَیْم): ئاوی سارده
 (حَمیم و سَخین): ئاوی گهرمه
 (خَشین): زیره. (لَیْن): نه رنه
 (عَم): ئیسمی مامه. (خال): خاله
 (أَكْمَه): کویره. (أَخْرَس): لاله
 (عَمَّة): پووره خوشکی باوکه
 (خَالَة): پووره خوشکی دایکه

۱- پاچی دووسه ر.

۲- ههم کیلانی شمبیر و خنجره وه ههم ده فری گه و ره

۳- نازکردن. ۴- کویره زا، کوپری کوپ.

(ضَئِيف و نَزِيل) چي؟ مَيوانه
 (مَجْثُون و مَقْثُون) ديوانه^(۱)
 (عَام و حَوِيل و حِجَّة): ساله
 (أَسْبُوع): هفته. (نَشَب): ماله^(۲)
 (غَنَم): ئيسى بزن و مده
 (يَبْت و أَبْن): كچ و كوره
 (دَلُو و سَجَل و ذَنُوب): دولچه
 (خَنْزِير): به رازه (دُب): ورچه
 (دِغَامَة و سَارِيَة): ستون
 (قَزَن): شاخه. جهمعى (قُرُون)
 (حُلْبَة): شملی^(۳) (كَمُون): زيره^(۴)
 (يَصَل): پياز. (تُوم): سير
 (عِنَب): ترى. (تِين): ههنجيره
 (قَيْد و سِلْسِلَة): زهنجيره
 (وَالِدَة): دايكه. (وَالِد): باه
 (نَوْم و رُقُود و كَرِي): خوابه

۲- سامان و دارايى

۱- بى عقل. شيت

۳- شتيكه بون خوش وه ك زيره ته كريت به سهر كوليره داء وه به سهر پلاودا.

۴- بهرى گيايه كه زهره ته كريت به سهر پلاودا، زيرهى كرمان به ناوبانگه.

				
سریر	سلم	بنج	نحل	ذباب
				
بازی	فلک و سفینه	عفص	دراج	عقاب
				
عقرب	عنز	تفاح	فرصاد	باشق
				
هلال	منجل	معول	مجرف	ثعبان

				
قرن	دب	خنزیر	(دلو سچل و ذنوب)	پدر
				
عنب	نوم	بعل	کمون	حلبه
				
ورد	ورق	(نوم، رقود، کرى)	(قيد، سلسله)	تين
				
(ميجسن و جنة)	عقود	ثمر	فجل	سلاجيم

(مُجُوع؛ وَسَن، رقاد): خەوہ
 (صَرَع) چى؟ فىيە: (كأبوس) شەوہ^(۱)
 (ذنب و اِثْم و حَرَج): گوناه
 (لُؤْلُؤُ): درە. (كَلَأُ) گياہ
 (حُجَّة): بورھان (سُلْطَان): دليیل^(۲)
 (مَلِك): پادشا. (ضَاغِر): زەليل
 (رَائِحَة): بۆيە. (رِيح): بایە
 (وَرَق): گەلە. (تَبْن): کايە
 (رِيح): ھەم بۆيە. (وَزْد): گولە
 (بَال): ئيسىمى. حالە^(۳) ھەم دلە
 (شَذَا): بۆي خۆشە ھەم (أَرَج)
 (مُهِجَة): رۆحە جەمعی (مُهِج)
 (شَلْجَم): شيلم. (فُجَل): توورە
 (دَانِي): نزيك. (نَائِي): دوورە
 (عَرَف و نَشَر): ھەم بۆي خۆشە
 (ثَمَر): مېۋە. (عُنُقُود): ھۆشە

۱- مېردەزمە. ئەوہى لەشەودا سوار ملی ئينسان ئەيى. رەمزی ترس و سامناكىيە.

۲- بەلگە، ئەوہى شتيكى پى قابت بکرى.

۳- بارو دۆخ و ئەحوالى ئينسان.

(عَسَل): ههنگوین. (شفع): میوه^(۱)
 (مَن): گهزویه. (کُرم): میوه^(۲)
 (خُلُو): شیرین. (مُر): تاله
 (مِجَن و جُنَّة): مهتاله^(۳)
 (دار): خانوه. (سَقَف): بانه^(۴)
 (سَطَح): سدریان. (مِشَط): شانه
 (جِدَار): دیواره. (بَیت): ماله
 (أَسَل): رمه. (تُرْس): مهتاله
 (نَخَاس): مسه. (رُضَاص): مزه^(۵)
 (شَارِق): روزه. (سَارِق): دزه
 (هُنَا): لیره. (ثَمَّة): لهوی
 (مَآذًا تُرِیدُ؟): چیت دهوی
 (نُوزَة): قسله^(۶). (تُرَاب): گله
 (أَلْفَز و مُعْتَى): مهتهله^(۷)

۱- موم. ۲- داری میو.

۳- سپهر، قه‌لخان.

۴- هه‌و به‌شهی له‌خانووکه به‌دارو چیو یا ئاسن سه‌ر ته‌گیری.

هه‌قور قوشم.

هه‌ناهه‌ک، واجبی که بولابردنی موو به‌کاری ته‌به‌ن.

هه‌قه‌یه‌که بیچ و په‌نای تیایی و زوو ئینسان نه‌یزانی.

(شَجَا، شَجَن، أَسَف): حوزنه^(۱)
 (ضَائِن): مەره (مَاعِز): بزنه
 (رُفْع و قَنَاة): بلى رمه
 (تَثْرِيْب): لۆمه (هِيْجَاء): زه مه
 (عَدِيْر): گۆلاوه. (بُرْكَة): برکه^(۲)
 (صَهْبَاء): شەراب، (خَلّ): سرکه
 (خَمْر و مُدَامَة): شەرابه
 (يَسْتِيم): مندالى بى بابە
 (فَارِغ): خالى. (مَشْعُون): پره
 (سَلْبَلَة): كىچ. (سَلِيل): كوره
 (جِلْد و مَسْك): بلى: پۆسته
 (عَدُوّ): دوژمن. (صَدِيق): دوسته
 (وَاحِد): يەكە. (اِثْنَيْن): دوه
 (حَيّ): زىندوه. (مَيِّت) مردوه
 (ثَلَاثَة): سىيه. (أَرْبَعَة): چواره
 (مِائَة): سەده. (أَلْف): ھەزاره

۲- ھەوزى بېجوك

۱- خەم و خەفەت، ماتەم.

(خَمْسَةَ): پیتجه. (سِتَّة): شه شه
 (سَنَهُم، خَلَاق، نَصِيب): به شه
 (سَبْعَةَ): هه وته. (أَجْر): خسته
 (ثَمَانِيَةَ): بلی هه شه
 (تِسْعَةَ): نۆیه. (عَشَرَ): ده
 (خَيْرٌ): چاکه. (شَرِير): به ده
 (عِشْرُونَ عَشْرِينَ): بیسته
 (الآن و آنفأ ثیسته
 (ثَلَاثُونَ، ثَلَاثِينَ): سییه
 (كَشْمِش): کشمیش. (مِشْمِش): قه یسیه
 (أَرْبَعُونَ وَ أَرْبَعِينَ): چله
 (كُفَيْتَ وَ هُزَار): ئیسمی بلبله
 (خَمْسُونَ، خَمْسِينَ): په نجایه
 (يَنْبُوغ) چه شمه^(۱) (مَوْضِع): جایه^(۲)
 (سِتُّونَ، سِتِّينَ): شه شه
 (صَاحِي) هوشیار. (سُكْرَان): مه شه

۲- جیگه، شوین.

۱- کانی، چاوگ

				
ماعز	اسل	جدار	مشط	دار
				
ظبي، غزال، ريم	علم	وتد	هزار	شمش
				
(بقی، بموضه)	کوب	راعی	قطع	خنس
				
سيف	حرية	لبوة	ترس، درق	آجر

				
حصن	(نخل و نخيل)	بومة	شن	حسام
				
(فول، باقلاء، لوبيا)	فرس	امروء، كثرى	(وعاء، عاء جراب)	عائق
				
قفيز	عدل	(قمص يراعة)	ضبح	كير
				
مقلة	صدغ	سكين	محجن	(غريال و منخل)

(سَبْعُونَ، سَبْعِينَ): هفتاد
 (وَتَد): میخه. جمعی: (اَوْتَاد)
 (ثَمَانُونَ، ثَمَانِينَ): هشتاد
 (تَلْمِیْذ): شاگرد. (اُسْتَاذ): استاد
 (تِسْعُونَ و تِسْعِينَ): نه وه
 (عِوَج و اَوْد): که چی بود^(۱)
 (تَبْر): شوو شدهی زبرو زیوه^(۲)
 (عَلَم): بهیداخه هم کینوه
 (نَوْحَة و نِیَاح): گریه و زاری
 (ثَخَفَة و هَدِیَة): دیاری
 (ظَبِی و غَزَال، رِم): ناهو
 (جَمَد): سههول س: کاهو
 (قَطِیع): میگهل^(۳) (زاعی): شوانه
 (اِذَام): پیخور. (خُ): خوانه^(۴)
 (بُكَاء): گریانه. (اَلْوَح): تهخته
 (نَخْب و نَحِیب): گریهی سخته

۲- ششی تهلا و زیو.

۱- لاروچه وتی.

۴- پانی مهر و مالات

۳- یخ

۵- سفره و نهوهی لهسر سفره‌ای نه‌تین.

(کُوبُ): گوزهی بسنده ستور لورله
 (بِقَ و بَعُوضَة): میثورله
 (جَوَالِبِق): ئیسی جوالسه
 (تُسز و دَرَق): چی؟ مه تاله
 (قَشْوَرَة، حَیْدَرَة): دینله شیره
 (عَزَبَة) زهرگه: (سَیْف) شمشیره
 (حُسام): شمشیری بئرنده
 (شَن): کونده. (بَوْمَة): کونده^(۱)
 (حَر): گهرمايه. (قَر): سهرمايه
 (نَخْل و نَخِيل): دالر خورمايه
 (عَضْب و قَضِيب، باتر، جَران):
 شیری بمران. (صَدَا): ئاواز
 (عَمِيق): قوروله. (عَرِض): پانه
 (جَپِد): گهردنه. (عَنَاتِق): شانه
 (جَمْن و اُطْم): چیه؟ قه لاته
 (بُطْم): قه زوان. (خَلْعَة): خه لاته

(وَعَاء وِإِغَاء، جِرَاب): زهرفه
 (رِنَح و رِنَح و رِنَح): سهرفه
 (غَنَبَن): بِلَى: تیشکانه
 (مِرزَوَد و جِرَاب): تَمَوِشْدَانَه
 (غَضَنَقَرُو أُسَامَة): شیره
 (شُجَاع و بَاسِل، بَطَل): دلیره
 (جَبَان): شه خسی ترسنوکه
 (شَهْد): ههنگوین. (دِئَس): شوکه^(۱)
 (سَنُون): زیره ههههنگوینه
 (غَنِظ و جِقْد و شَخْنَاء): قینه
 (عُزْمُوط و کُئْفَرَى): ههرمی
 (فَرَس): ئههسپه چ نییر چ مین
 (وَتَر): تاقه. (شَفْع): جووته
 (جُوعَان): برسی. (عُزْبَان): رووته
 (غَارَى): رووته. (کِنَاء): بهرگه
 (کَاسَى): پوشته. (مَنُون): مهرگه

(مِصْر و مَدِينَة كُورَة): شاره
 (مَسْجِد): مرگهوت (شوق): بازاره
 (قُول، بِاِقْلَاء، لُوييا):
 بِساقله. (خَفَر): حياء
 (جَسَد هَسَم جِسْمان): به دهنه
 (شُعُوب و مَنِيتَة): مردنه
 (دُوْخَان): دووکهل. (ضَبَاب): تهمه
 (شَرَر): پزيسک. (کپر): دهمه
 (کُور): کووره يه. (نار): ناگره
 (قَين و خَدَاد): ئاسنگره
 (صُوف، خوريه. وَبَر): کورکه^(۱)
 (صَدَأ): زهنگه. (دَرَن): چلکه
 (أَخُول): خيله. (أَبْگَم): لاله
 (طِفْل و صَبِي): چی؟ منداله
 (فَج و طَرِيق، سَبِيل): رِي يه
 (بَلَد): شاره. (قَزِيَة): دِي يه

۱- خوری و شتر و کهرویشک، به شم.

				
قميص	سراج	ناقية	عمامة	(طرف وبصر)
				
هذب	عذبة	هميان	حزام	مكعب
				
عصفور	مناة	ضلع	معيار	جفن
				
قدوم	كأس	سرج	اكاف	(دباء، يقطين، قرع)

				
الغنية	قدر	ابريق	كوز	فأس
				
خطاف	زرزور	قبيح، حجلة	حمامة	سنور (قط هرة)
				
ثعلب	نمر	فهد	ارنب	خفاش
				
عناق	عجل	كركي	بط	نحر

(دَزَب و لَقَم، صِرَاط): رینگه
 (مَكَان، مَغَان، مَحَلّ): جینگه
 (ضَنع و خَضَاجِر): که متیاره
 (أُلْجَة): ده ریا. (سَاحِل): که ناره
 (سِفْلَة، غُول): بلی: حوله^(۱)
 (حَمَل، جَنین): چیه؟ روله
 (قَضَب و یرَاعَة): قامیشه
 (صَنَعَت و صَنِيعَة، حِرْفَة): پیشه
 (حَمَل): باره. (عَذَل): تاباره
 (حَبْر): عالم. (رَأِيس): سهردار
 (طَرَفَاء): گهزه (غَرَب): په لگه
 (خِلَاف): بسیم. (وَسَخ): چلکه
 (قَاطِن و ذَكِّي): زینره کسه
 (عَمُود و عِمَاد): تیره که^(۲)
 (بَرَد): تهرزه. (ثَلَج): به فره
 (مُأَيِّدَة و سُفْرَة): سفره

۱- مه وجود یکی خیالی به وه کو دیو

۲- کوله کهی نامال

(غَـيـي، بَـلـيـد): كـهـوـدـهـنـه
 (إِبْـصَـار، رُؤـيـة): دـيـدـهـنـه
 (ظَنَ): گـوـمـانـه. (فِـكـر): تـهـنـدـيـشـه
 (أَجَمَة) هـم (غَـايـة): بـيـشـه
 (ضَاع): رـيـهـيـه^(۱). (قـفـيـز): كـهـوـه
 (غُـنْـص وَ مَنَام، سُـبَات): خـهـوـه
 (بَرَد): هـم خـهـوـه هـم سـهـر مـايـه
 (عِـذْـق): هـيـشـويـدار خـور مـايـه
 (وَاسِع): فـهـر هـج. (ضَـيِّق): تـهـنـگـه
 (سَلَم): سـوـلـجـه (قِـتَال): جـهـنـگـه
 (نَعَم): بـؤ چـوار هـيـوان نـاوه
 بـزـن، مـهـر، شـتر، گـاوه
 (غـر بـال و مِـنْخَل): هـهـر دو بـيـژن
 بـهـوـهـي چـشـتي پـيـ دهـبـيژن
 (ضُحـى): چـيـه؟ چـيـشـتـيـنـگـاوه
 (ضُحـاء): رـوژـه. (خُطـوة): هـهـنـگـاوه

۱- مەن، پەیمانە یەك بووه بۆ پێوانی ده‌غل و دان

(مِجَن): گۆچانه (ظعن): كۆچه
 (صَخراء): ده‌شته. (سِگَّة): كووچه
 (سَكَّان): كيرد گهر^(۱) (سِكِّين) كيرده
 (خَالِيلة): ژن. (خَالِيل): ميژده
 (صُدغ): زولفه. (خَفَّة): مسته^(۲)
 (عَجَلان): چوسته. (كسلان): سسته
 (مُثَلَّة): گليته. (طَرَف و بَصَر): چاوه
 (عَمامَة) ميژهر: (ثاقية): كلاوه
 (قَباء): كه‌وايه (قَمِيص): كراسه
 (سَراويل): ده‌رپى (مِنح): په‌لاسه^(۳)
 (مِكْعَب): چى؟ سوله. (جِزام): پشتينه
 (هِنِيان): هه‌مانه (وَكاء): زاربيته^(۴)
 (عَذْبَة): لفكه‌يه. (كُتَّة): كلاوه
 (عِرْس و مَرَاة): ژن. (رَجُل): پياوه
 (خَصْر و خَاصِرَة): كه‌له‌كه
 (مَجْذوم): شه‌خسى گول. (أَبْرَص): به‌له‌كه

۱- نه‌و كه‌سه‌ى كارد دروست نه‌كان

۲- مشت.

۳- به‌ره، جاجم

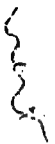

۴- په‌تيكه ده‌مى مه‌شكه و شتى تری پى نه‌به‌ستن

(مِصْبَاح و نَبْرَس و سِرَاج): چرایه
 (شَقِيقَة) خوشکه. (شَقِيق): برایه
 (هُدَب) (جُنُن): پیلوه
 (سِلْعَة): کووتاله. هَم (سِلْعَة) لوه^(۱)
 (مَهْد): پیشکویه. (قِمَاط): ده سرازه^(۲)
 (مِغْيَار): ترازوو. (مِقدَار): ئەندازه
 (ضَرْب): شان ههنگوین سپی و ئەستوره
 (بَهَج و مَسْرَة و جَزَل): سِروووره
 (ضِلَع): په راسوو. (دَمَاع): ده ماغه
 (خَائِط): بیستانه. (حَدِيقه): باغه
 (جَوْهَر): گه وهه ره (لُؤْلُؤ): مرواری
 (مِنْسَاة): عهسا. (عُصْفُور): پاساری
 (غِرْبَال): بیژنگه. (مِنْخَل): هیلکه
 (دَبَاء و يَقْطِین، هَم قَرْع): کووله که
 (أَكاف): کورتانه^(۳) (سَرْج) چی؟ زینه
 (عِقَار و ضَعِيقَة): باغ و زمینه

۱- کووتال یانی قوماش. لوو: لک، جۆش، دمه‌ل.

۲- کۆپان

۳- دهس پیچن

				
ذفن	(ترياق درياق)	(خياط محيط ابرة)	جرادة	فراشر
				
سفرجن	راكب	رقان	اخاص	عبر
				
لشوب (خميس، جيش، جند، عسكر)	دابة، مطية	جشمه	زعروز	
				
عندليب	سرحوب	ميرد	وحن	قنص

				
عكاز	شادن، طلاء، خشف	سمند	بغل	شبكة
				
مرجل	برمة	ابن آوى	كفله ردف	عروة
				
شفرة	شفر	طنب	سنبلة	زروع
				
طلى	شبيب	نصر	سلف	عرف الديك

(عُقَار) : شەرابە. (حان) : شەرابخانە
 (كَاس) : پىيالە. (شَامَة) : نىشانە^(۱)
 (أَشَلَّ) : دەستى شەل (أَعْرَج) : پىي لەنگە
 (نَاطِق) گۆيايە. (ضَامِت) : بىي دەنگە
 (قَدُوم) : تەشۋىيە. (فَاس) بىلى تەورە
 (يَهُودِي) : جوۋە. (تَضْرَانِي) : گەورە
 (كُوز) : گۆزەيە. (إِبريق) : مەسىنە
 (خَامِض) : ترشە. (مُز) : ترش و شىرىنە
 (قِذْر) : دىزەيە. (أَثْفِيَة) : كوچكە^(۲)
 (سِنُور وَقِطْ هَم هِرَة) : كىكە^(۳)
 (خَامَة) : كۆترە. (حَجَلَة) : كەۋە
 (غَتَّ وَ هَزِيل) : لەر. (سَمِين) : قەلەۋە
 (زُر زور) : رىشۋىلە. (قَطَا) : كور كورە
 (خُطَاف) : پەرەسىلكە. (خُقَاش) : شەب پەرە
 (أَرْزَب) : كەرويشكە. (فَهْد) : ئىسمى يۈزە
 (نَشْر) : سىسارگە. (رُخَام) : پىرۈزە^(۴)

۲- بەردى كەتپانەي لەسەر دائەنەن

۴- بەردىكى كەۋەي قىمەتى بە

۱- خال

۳- پىيلە

(تَغْلَبَ) : رِنسوی یه. (تَمِر) : پله نکه
 (بَطَّ) : چی؟ قازه. (كُرْكِي) : قوله نکه
 (عَجَلَ) : گویره که. (عَنَاق) : چوشتیره^(۱)
 (اضْطَبِلَ الدَّوَاب) : ناوی پشْتیره^(۲)
 (شُكِرَ) : مهستی یه. (اغْنَاء) : بی هوشی
 (تَرَح) : بی که یفی. (فَرَح) : که یف خوشی
 (كَلِيل) : شمشیری دهم پانی کوله
 (فَرَّاش) : په پووله. (جَرَادَة) : کوله
 (خِنَاط و مَخِيط و اِنْرَة) : دهرزیه
 (قَانِي) : چی؟ سووره. (خُضْرَة) : سه وزیه
 (جَمْرَة) : پشکویه^(۳) (فَحْم) : خه لووزه
 (غُبَار و قَتَام و قَثَم) : چی؟ توزه
 (خَشِيَة و فَرَق هَم و خَوْف و وَجَل) :
 (شَفَق) : ترسانه ههم (جُبْن و فَشَل)
 (تَسْزِاق و درِیاق) : ههر دو تریاکه
 (حَنَك) : مه لا شوو^(۴) (دَقَن) : چه ناکه

۱- چنیر، به چکه بزَن.

۲- جیگای به خنو کردنی ته سپ و چاره وی

۳- سکل.
 ۴- عاسمانه ی دهم.

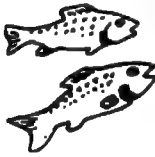

(أَقْطَع): يەك دەستە. (أَغَوْر): يەك چاۋە
 (دېنار): ئالتونە. (نَقْد): دەرۋە^(۱)
 (مَطْرَوَعَيْث، جَوْد و حَيَا): بارانە
 (خَرِيف): پايىزە. (شِثَاء): زىستانە
 (صَيْف و قَيْظ): ھاۋىن. (رَبِيع): بەھارە
 (بَاطِن): پەنھانە. (ظَاهِر): ديارە
 (قِرْطَاس): قاقەزە. (وَرَق): چى؟ پەدرە
 (صَرَصَر): باي سەختە (رُخَام) مەدر مەدرە
 (عَبْهَر): نىرگىس ھەم يا سەمىنە
 (مُسْلِم): مۇسۇلمان. (زَنْدِيق): بى دىنە
 (إِجْاص) ھەلوۋزە. (رُثْمان): ھەنارە
 (مُشاشى) رۇيىندە. (زَاكِب): سۈارە
 (سَفَرَجَل): بەھى. (زُغْرُور) گۈۋزە
 (جِصْرِم) بەرسىلە^(۲) (زَبِيب): مېۋزە
 (دَابَّة و مَطِيَّة): ئېسىمى ۋوللاخە
 (شَوْشَب): دۈپشكە. (ثُقْبَة): سۈراخە

(يَمِين وَحَلْف و قَسَم): سوينده
 (وَعَظ و نَصِيحَة و مَوْعِظَة): پهنده
 (دَبُور): ره شه با. (شِمال): شه ماله
 (شَخِذ و مَسْئَلَة و سُؤَالَ): سواله
 (خَرْف): سواله له ت. (شَخَاذ): سوالكه ره
 (خَمِيس و جَيْش و جُنْد و عَشْكِر): له شكره
 (خَرَز): موروه. (أُخْجِيَة): مه ته ل
 (آدُر): شه خسي قور (أَفْرَع): چي؟ كه چهل
 (قَنْص): نه چيره. (وَهَق): كه مهنده
 (مِرْزُود): كلچيره^(۱) (مِبرْد): برهنده
 (صَايْد): نه چيره. (جِبالَة): داوه
 (جَارِي): ره وانسه. (زَاكِد): وه ستاوه
 (سُزْحوب) مایني كلک درنزه
 (قَامُوس): ده ریايه. (غَمَرَة): گيژه^(۲)
 (تَثَاؤُب): باویشک. (عُطَّاس): پژمینه
 (خَضْرَاء): ناسمان. (غَبْرَاء): زه مینه

۲- مگژی دریا.

۱- میلهی چاو ره شتن.

				
فارس	قرط، شفا	سعود	مسم	نمل
				
شبل	لهوة	شوغة	صارخ	(مصلل فاخته)
				
ضبر	سندان	مقمة	اؤز	سج
				
قرمة	عتود	ضرع	مسواك	فرنفل

				
عقرب	مخله	حداق	يعقوب	تغذ
				
بيلر	سليم	قرب	ریش	طوف
				
شیر	پوسوع	سكنه	غصن	كزهره
				
دلبه	ثور	(ضفدع، نقامه)	فنا	كزهره

(عَنْدَلِيب): بولبول. (تُولُول): بالوکه
 (طَل): چی؟ بارانی خه فیف و سووکه
 (صَنِيب هَمْ صَوْب و وَدَق): بارانه
 (شَبَكَة): داوه. (غَارَة): تالانه
 (وَابِل): بارانیکه قه تره گدوره
 بباری به سخت (وَبِل): به و ته و ره
 (بَقْل): ئیستره^(۱) چاره وی: (سَمَنْد)
 (شَرَف): بله ندی هم جینگه ی بله ند
 (شَادِن و طَلَاء و خَشَف): ییچوه ناسکه
 (نَاعِم و مُشْرِف): نهرم و ناسکه
 (صِهْر): زاوایه. (خَتَن): خه زووره
 (مَلِک): پاشایه. (مَغْزُول): مازوره^(۲)
 (طَوِيل): درنژه. (قَصِير): کوتایه
 (عُكَّاز): وه کازه. (عَصَا): عاسایه
 (زُجَاج): شیشه یه. (عُرْوَة): ده ستووه
 (مِخْدَع): خه زینه. (گَنْدُج): که ندوه

۱. ئیستره حیوانیکه بۆ بارکیشان و سواری له جووت بونی نیره کهر و ماین

په یدا هه یی خوی زک و زانا کا ۲. له سه رکار لاهراو.

(کَـفَل و رَدَف): نِیسمی که فده
 (هَم اِیْن آوی): نِیسمی چه فده
 (بُزْمَة): دیزه یه. (مِزَجَل): مه نجه ده
 (زَزَع): تووی چناو. (سُئْبَلَة): گوله
 (تَاجِر): بازارگان. (طَایِر): پهرنده
 (مِیزاب): پلووسکه. (سَارِح): چه رنده
 (مِکْحَلَة): کلدان. (کُخَل): چی؟ کله
 (أَثَمَد): سورمه یه. (قَفَا): پشت مله
 (وَلُود): زاینده. (عَقِیم): نه زوکه
 (زُکَام): هه لامه ت. (سُغَال): چی؟ کوکه
 (أُجَاج): ناوی تال. (عُذْب): ئاو خوشه
 (قَرَاح): ناوی ساف. (إِشْرَب): بینوشه
 (زَلَال): ئاو یکه ساردو خوش و ساف
 خوش ره وله گه روو. (طُنْب): چی؟ ته ناف
 (سِلْسِل و سِلْسَال): ئاووی خوش و سارد
 (شَفَر): پیلوه.^(۱) (شَفَرَة): یه عنی کارد

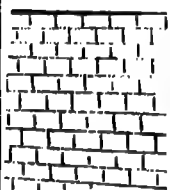

۱- پیلو: جیگای سهوز بوونی برژانگ

(حَجِي، نَهْيَة، حِجْر، لُب)؛ عه قله
 (ضِدّ) موخالیفه. (ضِدّ و نِدّ) میثله
 (شُهْد و سُهاد و أَرْق)؛ بنی خه وی
 (نَاجِل)؛ لاغری. (سَمین) قه له وی
 (عَنَامَة)؛ هه وره. (وَكُف)؛ دلۆبه
 (عُرْف)؛ عه تایه. (عُرْفُ الدِّيكِ) پۆیه
 (ئملان، نشوان) مهستی شه رابه
 (سَلَاقَة)؛ شه راب. (شِوَاء) که بابیه
 (جَزْبَال)؛ شه رابه. (عَجین) هه ویره
 (مُثْرَى)؛ ده وله مه ند. (صَغْلُوكِ) فه قیره
 گالینه ی چا و ئیسمی: (حَدَقَة)
 به شۆربای گوشتین ده لَین (مَرَقَة)
 (سُلْف)؛ بینه چه که و. (شَبْوَة)؛ دو و پشکه
 (شَصْر)؛ بینه چه ناسک (صَوَابَة)؛ رشکه
 (شَبِشَب)؛ گای پیره (صَوَار)؛ گاگه له
 (سُلْک)؛ بینه چه که و (طَلَى) کارژه له
 (سُفْسَمَة)؛ ئیسمه بۆ میرووله ی سوور
 (سَفْسَم)؛ رتوی یه. (سَمُور)؛ چی؟ سه مۆر

(سِنَط و سِلک) : چیه؟ رشته‌ی مرواری
 (تَتِن) : بۆگه‌نه. (غَائِط) : مرداری^(۱)
 (قَتَاص و صَائِد) : نه‌چیره‌وانه
 (زَفِط) : هه‌ر له‌سی هه‌تا نۆیانه
 (ضَخْضَاح) : ته‌نکاوه. (قُزَط) : گواره
 (فَارِس) : به‌کوردی ته‌سپ سواره
 (صُلُصْل و فَاخْتَة) : کۆتره‌باریکه
 (عَاسِق و دَاجِی) : شه‌وی تاریکه
 (ضَارِخ) : که‌له‌شیر. (شَوخَة) : کۆلاره
 (لَبَنَة) : دی‌له‌شیر. (شَنْف) : گواره
 (شَبَل) : به‌چکه‌شیر. (سَبْع) : درنده
 (لَفْوَ) : هه‌لۆیه. (قَاطِع) : برنده
 (اَوَز) : مراوی. (شَفْواء) : هه‌لۆیه
 (وَطْب) : مه‌شکه‌یه. (مَخِض) : چی؟ دۆیه
 (حُلْم و عَقْل) : خه‌وه‌هه‌م ئیحتیلامه
 (عَتِیق) : ئازاده. (رَقِیق) : غولامه

۱- جیگای چه‌یوانی مردارۆ بوو، جی‌خه‌وش و خال، مه‌سته‌راح

				
ايل	كنانة	غمد	جدي	وعل
				
كوة	منف	جزر	(طليح، قراد)	توت
				
وتر	سوار	دخنة	بز	حلمة
				
سبحه	(دواة محبرة)	غداف	غراب	قتل

				
لجام	(حبیب رقی دیسی)	فک	میغزل	طاقه
				
		سمار	حائط	عنصل

(وَصِيف وَصِيفَة): عەبدو جارىه
 (صَبْر): تۆ بلى تالى شارىيه^(۱)
 (تَمَر): قەسپە (رُطْب): خورمايه
 (جَلِيد): سىخواره^(۲) (صَرْد): سەرمایه
 (مَقْمَعَة): چەكوش. (سَنَدَان): سەندانە
 (قَرُوث): سىخوره^(۳) (سَلَى): پەزدانە^(۴)
 (بَغْرَة): پشكەلە. (رَوُث): شياكە
 (قَرَنُفْل): مېخەك: (مِسْوَاك): سىواكە
 (دَرّ) چى؟ شىرە. (ضَرَع): گوانە
 (تَوُثْمَة و تَوَام): بلى دوانە
 (خَائِك و خَائِك): ئىسمى جۆلايه
 (آئِك): قەلايى^(۵): (فولاد): پۆلايه
 (زَمْهَرِير): مانگى سەختى سەرمایه
 (قَجِير): نىوهرۆي سەختى گەرمایه

۱-گياپە كە لە سەمەرە كەى دەرماتىك زەردەرەنگ دروست ئەكەن نامى تالە، بۆ
 دەرمانى مەعیدە و لا بردنى كرم بە كارى ئەبەن
 ۲-سەهۆل، يەخ
 ۳-سەتیر مادامى لە ناو ئەشقە مە دابى.
 ۴-رەحمەم، مەندال دان.
 ۵-سورب.

(فَقْر و عُذْم و إِقْلَال) : فاقه^۱
 (عَثُود) : کارژه له. (سَلَوِي) : شلاقه
 (قَرْبَة) : تاعه ته. (قَرْبَة) : کونده یه
 (رَمَق) : دوا گیان. (عَبْد) : بهنده یه
 (عُكْنَة) : لوچی سک له بهر قه لهوی
 (نَجْد) : جی ی بلند. (وَهْدَة) : جی ی نهوی
 (مِکْئَال) : ربه یه. (مِيزَان) : ترازوو
 (أَبَقْع) : هدم تهیره هدم سه گی بازوو
 (قُنْفُذ) : ژیرکه. (يَعْقُوب) : کهوی نیر
 (سَمِيدَع و سَبَد) : گورگ و نییره
 (مُذْلَهْم) : تاریک. (غَنِيَهَب) : تاریکه
 (غَلِظ) : نهستوره. (رَقِيق) : باریکه

۱- فاقه: هه ژاری، نه بوونی، کهم شتی

۲- ههنگوین. هه رشیکی خوش، وه ناوی بالنده ییکه به فارسی پی ته لین:

بلدرچین

قه طعه یه کی تر له به حری رهمل

فاعلات، فاعلات، فاعلات

(خَدَاةَ) : کۆلاره. (اغیاء) : ماندگی

(سَخَلَة) : بهرخه. (جُلّ) : جلّه. (سِدْرَة) : کهنار

(بَاب) : ده‌رگا (عِقْد) : گهردهن بهندی دورر

(طِرْف) : جوانوو. (زَرّ) : دوگمه. (طاق) : تار

(سِقْط) : بال. (ریش) : پهر. (زَق) : مه‌شکده

(جِبْفَة) : لاشه. (نَحْي) : خیکه. (عَدّ) : شومار

(خَئِيل) : جمع اَسبها و سواره‌ها

(کَيْل) : پیوان (وَزَن) : کیشان. (فَکّ) : زار^(۱)

(ثَوْب) : جامه. (سِتر) : هدم (سُدل) و (سَخف)

هدم (کَنف) : پهرده بود. (ضَبّ) : سوسمار

(أُسْر) : میزگیران. (سِمْسِم) : کونجی یه

(قِطْف) : بهر، (مُثْمِر) : دره‌ختی میوه‌دار

(مَهْمَة) (وَفْر) (وَفَاة) هدم (فَلَاة)

(دَوّ) و (دَوِيّة) : بیابان. (شُوک) : خار

۱- زار: دهم.

(خَطْب): کاري گه وړه. (يَنْدَر) هم (جَرِين)
 نام خرمن. (فَوْج) پوځ. (أَمْر) کار
 وه ختی نیواره: (عَشِيَّة) هم (أَصِيل)
 (فَوْق) ژوور. (تَحْتَ) ژنر چه پ (يَسَار)
 چه پ: (شِمَال) پلش: (قُدَام) و (أَمَام)
 پشت: (وَرَاء) و (خَلْف) دان. همسايه: (جَار)
 (أَجَنَبِي) بيگانه. (جُذْرِي) ناوله
 (غِضَن) هم (فَرْع) و (فَتَن) چی؟ شاخی دار
 (سَمَكَة) ماهی است (يَرْبُوع) رزق
 (مِغْبَلَة) په یکانی پان. (تَنْبِن) مار
 (كُزْبَرَة) گورنیز. ^(۱) (نَادِي) مه جلیسه
 (سِرّ) په نهان. (عَلَن) چی؟ ناشکار
 (أَيْنَ) له کوی: (مَنْ) کی یه؟ (أَيَّانَ) کدی؟
 (إِنْ) نه گهر (ما پچی؟) (مَتَى) کدی (سَمَنَاز)
 (فَنِيءٌ وَظِلٌّ) چی؟ سینه ره
 (فَاكِهَة) میوه بود (قِثَاء) خه یار

۱. گیاهه کی به کساله به، گولی سپی و چه تری هه به به کالی و به کولاوی
 نه خوریت، توه که یی بون خوشه

(ضِفْدَغ و نَفَاة): بِسَوْقه. (ئُور): گاو
 (نَخْنُ): ئيمه (أَنْت): تُو (دَلْبَة): چنار
 (جِزب، سِرْب، طَائِفَة، فِرْقَة): گروه
 (مَرَّتَيْن) (مَرَّة): يه کبار و دوبار
 (طُود): کينه. (قُلَّة): و (قُنَّة): فوقی کينو
 (أَمْسِ): دوينی (عَام بَارِح): سالی پار
 (صَوْمِعَة): مه عبدی نه صرانيان
 ههه هه لويه. (مَزْبَع) و (مَنْزِل): هه وار
 (حَبَّةُ الْخَضْرَاء): بلی قه زوان بود
 (وَعْل): نيتره بزنی کينوی (جَدِي): کار
 (غَمْد): کيلانه. (كِبَانَة) جه عبه کيش^(۱)
 (سَمْرَة): چی؟ داری خاردار (كَهْف): غار

قه طعه يه کی تر له به حری سه ربيع
 (أَيْل): بزنه کينوی نيتر. (صَوْت): دههنگ
 (تُوت): تووه. (شَيْمَة): خوه^(۲) (لُون): رهنگ

۱- جه عبه کيش جه عبه يه که له پست يا له دار دروست کراوه له زمانی زوودا

۲- ته خلاق.

تيريان تي ته خست

(زَوْج) بود شوهر. (زَوْجَة): ژنه
 (طَلَحُ) و (قُرَاد): است به کوردی گه نه
 (مُئِنَّة وَأَمْنِيَّة): چیه؟ ناره زوو
 (خِرَز): دروون^(۱) (خَنِط): باشد ده زوو
 چيست (جَزَر): گیزه ر^(۲) (مِنْسَف): شده نه
 (رَف): ره فیه. (كُوَّة): چیه؟ ره وزه نه
 (دَمْع و مِذْمَع، عَبْرَة): فرمیسک
 (عَبْرَة): عه جهب^(۳) چيست. (شَرَاة): پزيسک
 (تَدِي): مدمک. (خُلْمَة): گوی مدمک
 (قَبِيح) که وه^(۴) (قَفَر): (غَوْر): چی؟ ته ک
 (بُر): گه نمه. (دُخْنَة): هه رزنه^(۵)
 (بِر): چیه؟ ئیحسان. (سِوَار): باز نه

۲- هه ويچ

۱- دوورين.

۳. ته عه جوب، سهر سورمان

۴. بالداريکي مه عروف و به ناو بانگه، که وی کويستان.
 هه گال.

(قه تعه به کی تر له به حری ره مل)

(وَتَزَّ): زئی. (وَطَّرَ): حاجت^(۱) (تَقَى) می‌شک

(لِبَاء): زه کی فرو^(۲) (أَنْفَخَ) فریشک^(۳)

(هِرَمَ): پیری. (شَنِيبَ): مووی سفید

(رَجَاء، أَمَل هَم أَمَل): ئومید

(هَلَعَ): هدم (شَرَه): حیرصه. (قُتِلَ): گدنه

(جَمِيل و بَهِي): خوب. (ثُقْبَة): کونه

(سَرَى): رفتن شب. (جَلَى): روشن است

(خَفَى) ون^(۴) (خَمِيس) ای پسر قشون است^(۵)

(قه تعه به کی تر له وه زنی ره قص)

(زَار زَائِر): ده‌نگی شیره

(زَيْئَان): چیه؟ تیراوی نیره

۱- نیاز، ئاره‌زوو. ۲- شیر ی حیوانی تازه زاو

۳- هه‌ولین شیر ی حیوانی تازه زاو، هه‌وینی په‌نیر

۴- گگووم بوو، شاراوه. ۵- له شکه‌ر، سوپای ولات

(رَیْثَا): مئیه. (ذَیْل): داویننه
 (غَزْد): صبحهیه. (أَمْسِ دَویننه)
 (حَصَى): چیه؟ بهردی بچوک
 (أَتُوک): نهحمهقه، جه معیچی: (تُوک)
 (غُرَاب و غُدَاف): قهله ره شه
 (نُون): ماسیه. (ذَامِس): ره شه
 (نَاحِل و نَحِیل و ضَاِیر): له ره
 (حَمَّاءَ): چیه ره شه قوره
 (عُنْطَل): پیازه خووگانه
 (مَنْهَل): جه شمه. (مَغْدَن): کانه
 (دَوَاة و مِخْبَرَة): ده ویسته^(۱)
 (کُمِیت): بلی نه سپی کویته^(۲)
 (رَمَاد): چیه؟ خو له می شه
 (رَمَد): به کوردی چاویشه
 (أَزْمَد و رَمْدَاء) چاوئیشاوه
 ثانی ژنه نه وهل پیاوه

۱- مهره کف.

۲- ته سپیک که به نگی سوری مه یله و تاریک بی.

(جَامِد): وشکه (ضَخْم): نه ستوره
 (نَبَاح): وهره. (عَوَاء): لووره
 (عَائِل): فه قیرو موحتاجه
 (نَهَب): چیه؟ ته دخت و تاراجه ^(۱)
 (سُبْحَة): ته زیبح (صَرَّ): بای سهخته
 (نَيَّ): چی؟ کاله: ^(۲) (نَصِيح): پوخته
 (مَارِن): چیه؟ نه رمدی گوی یه
 (عَشَاء): ته عامی شه وی یه ^(۳)
 (غَدَاء): ته عامی صوبیحه
 (نَعَم، أَجَل، جَیْر): وه یه
 (أَيَّ: وَالله): وایسه به خودا
 (غَزَل): ریسبه (طَاقَة): هودا ^(۴)
 (بُخَار): هه لمه: (عَجَاج): توژه
 (مَلَوْن): چی؟ شه وو روژه
 (مِغْزَل): ته شی هدم خدره که ^(۵)
 (فَنَك): به کوردی ده لکه که

۱- تالان.
 ۲- کال نه کولیو. پوخته کولاو
 ۳- کلاه، کلوله بهن، گله ده زوو
 ۴- شام، نانی ټیواره.
 ۵- چه رخی بهن پرستن

(جَبْر وِ مِ دَاد): مِه ره کده
 (حَضَر و مَنزِلَة): مِه رته به
 (حَبِيب و رَقِي و دِئِسی): شوتی
 (خَنِشوم): چی لای ژوری لووتی
 (صَحاح و صَحیح): ساغ و درست
 (مَقْطُوع): براو. (مَوْضُول): پدیوه ست
 (صَدِید): کیمه (وَرَم): تَاماس
 (شَجی): مه حزون (خَافی): پیخواس
 (لِجَام): له غاو. (خِطَام): هه وسار
 (زَاکِب): بَلَن و شتر سوار
 (مِشْکَاة): تاقینکه بی کولین
 (تَجِیع و دَم): به خوین ده لَین
 (عِثَان): چیده؟ ده سته جله وه
 (مُقْمِر): شهوی مانگه شه وه
 (نِسَارِی): نه و که سده شه و ده رُو
 (رُقْعَة، خَرَقَة): هه دوو په رُو
 (غَالِی): گران (رَخِیص): هه رزان
 (غَالِم): دانا. (جَاهِل): نه رزان

(مَدَر): کَلَو^(۱) (أَقَط): که شکه
 (جَاف و جَامِد): بَلَى وشکبه
 (سُور): شورایه^(۲) (خَائِط): حه ساره
 (جِدِث): سوخن (مِسمار): بزماره
 (جَدِید): تازه. (قَدِیم): کونه
 (مَشْحُون): پره (دُفْن): رونه

(الباب الثانی فی ترجمۃ الافعال)

بابی دووهم له وه دگیرانی فیعه له کان دا

(سَبَق): پیشکهوت. (نظر): روانی
 أَخَذ: گرتی. (أَكَلَ): خواردی
 ظَهَرَ، لَاح، بَدَا: دهرکهت
 عَرِفَ: ناسی. (بَعَثَ): ناردی
 مَدَحَ: وه صنفی به چاکهی کرد
 طَعَنَ: هاری. (عَجَنَ): شیلای
 كَعَلَ: رهشتی. (وَهَبَ): به خشی
 قَعَلَ: کردی. - حَرَثَ: کتیلای

۲- حه ساری دهووری شار.

۱- کَلَو خاک،

(رَكِبَ): سوار بوو (عَلِمَ): زانی
 (رَحَضَ وَ غَسَلَ): بلن شوشتی^(۱)
 (سَمِعَ): بیستی. (فَشَلَ): ترسا
 (مَنَعَ): نه یه‌یشت. (قَتَلَ): کوشتی
 (فَقِهَ): زانی. (نَحِثَ): تاشی
 (ضَرَبَ): لنی دا. (كَتَبَ): نووسی
 (عَزُرَ): زور بوو. (نَزُرَ): گهم بوو
 (جَذَبَ): کیشای. (سَأَلَ): پرسى
 (صَعَبَ): سه‌خت بوو. (سَهَلَ): ئاسان
 (بَسَطَ): رای خست. (غَزَلَ): رستی
 (سَعَلَ): کوکی. (فَزَعَ): ترسا
 (رَقِمَ): نووسی. (عَقَدَ): به‌ستی
 (كَثُرَ): زور بوو. (قَلَّ): گهم بوو
 (ذَرَعَ): پیوای. (زَرَ): چاندى
 (كَسَحَ): مالی (عَمِلَ): کردی
 (دَرَأَ): زانی (قَرَأَ): خویتدی

(تَبَعَ) : دواى كهوت. (خَلَعَ) : دای كهند
 (كَنَّسَ) : مالی. (حَلَبَ) : دوشی
 (رَأَى) : نُوارى. (وَجِلَ) : ترسا
 (طَعِمَ) : خواردی. (شَرِبَ) : نوشی
 (جَعَلَ) : گِیرای. (أَبَى) : نه یهشت
 (قَدِمَ) : هاتو. (قَطَعَ) : بری
 (عَذَلَ) : هم (لَامَ) : لومه ی کرد
 (لَحَا) : ایضاً. (تَهَضَّ) : هستا
 (قَعَدَ) : دانیشست. (جَلَسَ) : ایضاً
 (عَبَّرَ) : رابورد. (وَقَفَ) : وهستا

تهواو بوو